

Δρ. Γεώργιος Διέλλας

Διδάσκων Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Βιβλιοκριτική:

Ελένης Παλιούρα, «Το νομικό καθεστώς των θρησκευτικών κοινοτήτων στην Ελλάδα», εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα: 2019.

Το βιβλίο της Ελένης Παλιούρα «Το νομικό καθεστώς των θρησκευτικών κοινοτήτων στην Ελλάδα» αποτελεί την πρώτη συστηματική μονογραφία που επιχειρεί μια ερμηνευτική παρουσίαση των διατάξεων του νόμου 4301/2014. Με το παραπάνω νομοθέτημα θεσπίστηκαν στην ελληνική έννομη τάξη δύο νέες κατηγορίες νομικών προσώπων, τα θρησκευτικά και τα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα και ρυθμίστηκαν αποτελεσματικά, χρονίζοντα ζητήματα που αφορούν τη νομική προσωπικότητα θρησκευτικών κοινοτήτων στην Ελλάδα (πλην της Ορθόδοξης Εκκλησίας και των ισραηλιτικών και μουσουλμανικών θρησκευτικών κοινοτήτων οι οποίες διέθεταν δυνάμει ειδικών νόμων, νομική προσωπικότητα δημοσίου δικαίου).

Ο κεντρικός πυρήνας του βιβλίου αφορά την εξέταση και ερμηνευτική προσέγγιση του νέου νομικού καθεστώτος που δημιουργείται μετά την ψήφιση του νόμου 4301, υπό το οποίο πλέον διαπλάθεται η νομική προσωπικότητα των θρησκευτικών κοινοτήτων στην ελληνική επικράτεια, χωρίς να επέρχεται κάποια αλλαγή στο ήδη υφιστάμενο καθεστώς αναγνώρισης νομικής προσωπικότητας, που θεσπίζει ο Αστικός Κώδικας.

Τα δύο πρώτα κεφάλαια του βιβλίου εισαγάγουν τον αναγνώστη στην προβληματική της νομικής προσωπικότητας και στις ειδικότερες εφαρμογές της στο επιστημονικό πεδίο του εκκλησιαστικού δικαίου. Πρόκειται για απαραίτητη προπαρασκευή τόσο του ειδικού όσο και του μη εξοικειωμένου με το αντικείμενο αναγνώστη, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο πυρήνας του προβληματισμού που περιλαμβάνεται στο τρίτο κεντρικό κεφάλαιο του βιβλίου. Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται με πληρότητα και σαφήνεια οι εισαγόμενες με τις διατάξεις του νόμου 4301 νέες μορφές θρησκευτικών και εκκλησιαστικών ενώσεων και κάθε σχετικό με την σύσταση και λειτουργία τους ζήτημα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναλυτική παράθεση της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε μέχρι και την ψήφιση του νόμου, αλλά και η προσεκτική παρουσίαση των νομολογιακών δεδομένων που η συγγραφέας είχε στη διάθεσή της μέχρι την έκδοση του βιβλίου. Το τρίτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται με εύστοχες κριτικές παρατηρήσεις, απαραίτητες για την ερμηνευτική

προσέγγιση του νόμου 4301/2014. Ακολουθεί το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο της μελέτης, στο οποίο παρατίθενται συγκριτικά στοιχεία που αφορούν τη νομική προσωπικότητα των θρησκευτικών κοινοτήτων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται η διάκριση σε χώρες με καθεστώς απόλυτης διάκρισης – εκκοσμίκευσης, σε χώρες με καθεστώς σχετικής διάκρισης και σε χώρες με καθεστώς έντονης διασύνδεσης. Το τέταρτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση κριτικών συμπερασμάτων που αφορούν την αξιολόγηση του συστήματος που θεσπίζει ο νέος νόμος για τις θρησκευτικές κοινότητες στην Ελλάδα, από πλευράς συγκριτικής μελέτης των αντίστοιχων συστημάτων στις χώρες της Ευρώπης.

Η μελέτη ολοκληρώνεται με τα τεκμηριωμένα συμπεράσματα και τον επίλογο, καθώς και με ένα πολύ ενδιαφέρον παράρτημα που περιλαμβάνει τις κυριότερες παρεμβάσεις των εκπροσώπων των φορέων που κλήθηκαν στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής κατά την ψήφιση του νόμου, όπως αποτυπώνονται στα σχετικά πρακτικά. Τέλος, παρατίθενται επιλογές από τη βιβλιογραφία. Δεδομένου ότι η μελέτη εκδόθηκε σε σύντομο χρόνο σε σχέση με την ψήφιση του νόμου, η παράθεση τόσο πλούσιας βιβλιογραφίας, καταδεικνύει την επιστημονική επιμέλεια και το ζήλο με τον οποίο εργάστηκε η συγγραφέας, αλλά και την διεπιστημονική προσέγγιση που επιχείρησε, με σκοπό την κριτική και ερμηνευτική προσέγγιση του θέματος.

Συμπερασματικά, το βιβλίο αποτελεί όχι μόνο ένα πλήρες από κάθε άποψη ακαδημαϊκό εγχειρίδιο χρήσιμο σε κάθε μελετητή του θέματος, αλλά και ένα χρηστικό εργαλείο για την κατανόηση και ερμηνεία των διατάξεων του νόμου 4301.2014. Υπό την έννοια αυτή, τόσο η ενδιαφερόμενη ακαδημαϊκή κοινότητα και οι μελετητές, όσο και οι ίδιες οι θρησκευτικές κοινότητες, αλλά και η Διοίκηση στο βαθμό που μετέχει στη διαδικασία εφαρμογής του νόμου, μπορούν να βρουν στο βιβλίο της κας Ελένης Παλιούρα, χρήσιμες απαντήσεις που σχετίζονται τόσο με θεωρητικά όσο και με απολύτως πρακτικά ζητήματα.